

1.000 Kč a žalovanému nemůže býti bráněno, aby se dal zastupovati advokátem (§ 23 zák. č. 131/1931 Sb. z. a n.). Mylný jest tudíž názor odvolacího soudu, že nevznikly nesprávným doručením (§ 477 č. 4 c. ř. s. a § 28 č. 4 zákona č. 131/1931 Sb. z. a n.) pro žalobce žádné škodlivé právní účinky, ježto mu nebyla odňata možnost jednati před soudem (rozh. č. 8900 Sb. n. s.). Odvolací soud vycházejí z mylného nazírání na věc, nezjistil však, zda je přednes žalovaného pravdivý, a neprovedl o tom nabízené důkazy, takže věc není zralá k rozhodnutí.

Čís. 16209.

Pensijní pojištění (zák. č. 26/1929 Sb. z. a n.).

Jestliže zletilý nevlastní syn majitele podniku konal v podniku pravidelné práce továrního úředníka, k nimž svým předběžným vzděláním byl schopný, a to s vědomím a souhlasem majitele podniku v takovém rozsahu, že vyčerpávaly pracovní sílu úředníka v podobném postavení, obdržel pravidelné služné i remuneraci a podnikatel s jeho pracemi disponoval, jmenovav jej prokuristou a ředitelem továrny, došlo mlčky (konkludentně) k sjednání služební smlouvy (§§ 863, 1151 obč. zák.). V takovém případě jest majitel podniku povinen přihlásiti jej jako zaměstnance k pensijnímu pojištění.

(Rozh. ze dne 17. června 1937, Rv I 627/35.)

Žalobkyně Jarmila Z., vdova po prokuristovi Janu Z. starším, a nezletilý syn posléze jmenovaného Jan Z. mladší, se mimo jiné nároky domáhají původně na žalované pozůstalosti po Antonínu H., majiteli protokolované firmy Antonín H., tkalcovna v Ú., a po jejím odevzdání na přihlášených dědičkách Marii P. a Gustavě R., že jsou žalované povinny platiti žalobkyni rukou společnou a nerozdílnou měsíční důchod 416 Kč 65 h od 1. ledna 1930 až do jejího úmrtí nebo opětného provdání, anebo při jejím provdání vyplatiti jí v den jejího provdání důchod za tři leta 15.000 Kč, a žalobci do rukou jeho poručnice Jarmily Z. měsíční důchod 208 Kč 35 h ode dne 1. ledna 1930 až do dokonání 18. roku žalobcova věku, po případě, kdyby pro duševní nebo tělesné vady byl žalobce nadále nezpůsobilý k výdělku, nebo dokud by se nemohl vydržovati sám se zřením na vědeckou nebo odbornou průpravu pro své příští povolání, až do 24. roku jeho věku. K odůvodnění žaloby přednesli: Zemřelý Antonín H., majitel protokolované firmy Antonín H. v Ú., byl nevlastním otcem Jana Z. staršího, který žil až do té doby, než se oženil se žalobkyní, t. j. do 18. října 1919 v domácnosti svého nevlastního otce Antonína H. V manželství uzavřeném se žalobkyní se narodil dne 13. dubna 1922 spolužalující nezl. Jan Z. mladší. Antonín H. byl vlastníkem domů č. p. 108, 110 (továrna) a 125 v S. se zahradami a lukami. Tkalcovna má 120 stavů, krom toho měl Antonín H. najatý obchodní dům v Ú. Jan Z. starší, který vystudoval

gymnasium, vyšší textilní školu v S. v Německu a ovládal mimo češtinu též němčinu, franštinu a angličtinu, byl asi od roku 1904 zaměstnán u firmy Antonín H. v Ú., a to nepřetržitě, věnoval závodů všechny své síly, schopnosti a čas a stal se brzy nejdůležitějším úředníkem svého nevlastního otce a jeho pravou rukou. Pracoval od 8. hodiny ranní v továrně v S. Pak jel do kanceláře v Ú. na kole, kde pracoval do 12. hodiny polední. O jedné hodině odpoledne jel zase do továrny v S., kolem 2. hod. odpoledne pak zase jel do kanceláře v Ú. a vracel se o 6. hodině večerní, často i později. Cizojazyčnou korespondenci vyřizoval většinou sám, mimo to jezdil na obchodní cesty do tuzemska i cizozemska a v pondělí obvykle jel s Antonínem H. na bursu do T. Spolu s Antonínem H. uzavíral nákupy příze a prodej zboží. V uznání svých zásluh byl jmenován Antonínem H. dne 1. ledna 1920 prokuristou závodu a ředitelem továrny, což bylo v obchodním rejstříku protokolováno 29. ledna 1920. Jan Z. starší bral měsíční plat, naturální byt, otop, světlo, novoroční a bilanční remuneraci. Byl tedy úředníkem firmy, konajícím služby vyššího druhu, převážně duševního rázu podle cís. nař. z 25. června 1914, č. 138 ř. z., zákona z 5. února 1920, č. 89 Sb. z. a n. a zákona z 21. února 1929, č. 26 Sb. z. a n. o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách, a měl proto býti svým zaměstnavatelem bezpodmínečně pojištěn co do pense pro sebe a pro svou rodinu u Všeobecného pensijního ústavu v P. Antonín H. však ho k pensijnímu pojištění nepřihlásil, čímž ovšem přišli žalobci o vdovskou resp. sirotčí pensi po případě též o odbytné. V opominutí přihlášky k pensijnímu pojištění tkví výhradně zavinění Antonína H. jako zaměstnavatele, které jej resp. jeho pozůstalost zavazuje k náhradě škody, jež z toho opominutí vzešla. Kdykoliv Jan Z. st. nebo někdo z jeho rodiny toto opominutí Antonínu H. vytkl, utěšoval Jana Z. st., že ho učiní společníkem závodu, neboť vlastního syna neměl. To však nesplnil. Jan Z. st. dne 12. prosince 1927 zemřel. Za svého zaměstnání měl Jan Z. st. jako úředník závodu úhrnný roční plat 24.720 Kč, od 1. července 1920 do 12. prosince 1929 (správně 1927) 50.050 Kč. Kromě toho obdržel Jan Z. st. jednou nákupní přídavek 1.500 Kč, který jest započítati též do základu pensijního, takže kdyby byl býval Jan Z. st. u Všeobecného pensijního ústavu pojištěn, připadl by mu podle § 177 zák. č. 26/1929 Sb. z. a n. nárok na důchod 10.000 Kč. Žalobkyně měla by tedy jako vdova nárok na polovici tohoto důchodu, tedy 5.000 Kč ročně, tudíž měsíčně 416 Kč 65 h, a nezl. Jan Z. na důchod sirotčí čtvrtinu důchodu otcova 2.500 Kč ročně, tedy měsíčně 208 Kč 35 h. Jan Z. st. byl úředníkem a nikdy se nevydával za společníka firmy a nikdy neříkal, že nechce býti pojištěn. I mezi místními úředníky byl pokládán za úředníka firmy. Antonín H. Jan Z. st. skutečně také měl na starosti mechanickou tkalcovnu jako její ředitel, mimo to zapisoval do saldokonta, určoval dělníkům mzdy, otvíral a vyřizoval poštu a dělal s Antonínem H. kalkulace, prováděl inventuru v továrně i v obchodě, udílel dispoice, byl posílán na obchodní cesty též do ciziny. Plat mu byl též zvyšován jako ostatním úředníkům. Smlouva služební mezi Janem Z. a Antonínem H. byla

uzavřena ústně, opětovně doplňována a skutečně prováděna. U berní správy v T. byly hlášeny služební požitky Jana Z. st. Nižší soudy zamítly žalobu týkající se uvedeného žalobního nároku.

Nejvyšší soud na dovolání žalobců uložil odvolacímu soudu další jednání a nové rozhodnutí.

D ů v o d y:

Jádrem sporu jest řešení otázky, zda byl zesnulý Jan Z. starší — manžel žalobkyně Jarmily Z-ové a otec nezl. Jana Z. ml. — k Antonínu H., jehož jsou žalované dědičky, v poměru služebním, zakládajícím pojistnou povinnost podle zákonů o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců. Neboť bylo-li tomu tak, měl Antonín H. zákonnou povinnost, aby ho včas a řádně přihlásil k pensijnímu pojištění, a když tak neučinil, jest on anebo jeho pozůstalost pozůstalým odpovědna z důvodu náhrady škody uvedeným opominutím jim vzniklé (§ 1295 obč. zák.), t. j. za to, co by byli obdrželi od pensijního ústavu, kdyby se stala přihláška podle předpisu (rozh. č. 11031 Sb. n. s.). Že při tom nelze přihlížeti k zaměstnancovu spoluzavinění na opominutí přihlášky, odůvodnil nejvyšší soud již v rozhodnutí č. 6711 Sb. n. s., na něž se odkazuje (srov. též rozh. č. 13207 a 14754 Sb. n. s.). Ani na tom by nezáleželo, že prý nebyla přihláška učiněna v dohodě se zaměstnancem (Janem Z. starším) a s jeho souhlasem, neboť zákon prohlašuje za neplatná ujednání, která by omezovala nebo vylučovala platnost zákona o pensijním pojištění v neprospěch pojištěnců nebo jich příslušníků (viz § 11 zák. č. 26/1929 Sb. z. a n.), čímž jsou míněna všechna ujednání, dotýkajícího se právního poměru pojistného (rozh. č. 13828 Sb. n. s.). Konečně nezáleží ani na tom, zda Antonín H. obstarával přihlášky svých zaměstnanců k pensijnímu pojištění osobně, či zda užíval k tomu schopného zaměstnance. Ježto ohlašovací povinnost byla zákonem uložena toliko zaměstnavateli, jde tu o veřejnoprávní povinnost zákonem zvlášť upravenou, a pověřil-li zaměstnavatel tímto úkolem některého ze svých úředníků, nemění to nic na civilněprávních předpokladech pro náhradu škody (rozh. č. 14217 Sb. z. a n.). Podmínkou pojistné povinnosti jest zaměstnání na základě smluvního poměru, pokud jest takového druhu, že osobu konající příslušné úkony možno zařaditi mezi zaměstnance uvedené v § 1 zák. o pens. poj. V souzené věci není sporu o tom, že Jan Z. st. konal v podniku Antonína H. práce čistě duševní, takže by býval podléhal povinnému pensijnímu pojištění, kdyby tu byl smluvní služební poměr. Služební poměr vzniká podle § 1151 obč. zák. tím, že se někdo zavazuje konati jinému služby po nějakou dobu, a jest tedy potřebí vzájemného souhlasu stran, záležícího v tom, že jedna osoba projevuje ochotu k určité práci a druhá osoba přijímá tuto pohotovost a s ní disponuje. Tento souhlasný projev vůle se může státi výslovně, avšak též mlčky, činy konkludentními (§ 863 obč. zák.). V souzené věci není sporu o tom, že nebyla sjednána výslovná smlouva služební ani ústně, ani písemně, a jde jen o otázku, zda k ní došlo konkludentně. Předem je zdůrazniti, že jen to, že tu je příbuzenský nebo

podobný poměr, nevylučuje skutečnost, že byl založen poměr služební, a že nelze vždy míti za to, že služby takovou osobou konané mají svůj důvod v rodinném svazku. Jde o otázku jednotlivého případu, již je řešiti podle jeho zvláštností. Žalobci tvrdili více okolností, z nichž dovozují, že zesnulý Antonín H. nebyl oprávněn očekávati od svého nevlastního syna Jana Z. bezúplatné služby, že ten mu konával služby pravidelné, příslušící jinak továrnímu úředníku, a to s vědomím a souhlasem Antonína H., který mu je přikazoval, že příslušné úkony vyčerpávaly pracovní sílu úředníka v podobném postavení a že si Antonín H. tím uspořil úředníka, že Jan Z. pobíral pravidelné služné i obvyklou remuneraci, byl jmenován prokuristou a ředitelem továrny a všeobecně uznáván jako úředník v podniku a pod. Kdyby tyto skutečnosti byly prokázány, bylo by možno z nich usouditi, že Jan Z. projevil ochotu konati Antonínu H. určité práce a že Antonín H. tu ochotu přijal a pak po delší dobu disponoval s pracemi Z-ovými, čímž by bylo došlo k sjednání služební smlouvy mlčky. Tento závěr by byl tím spíše odůvodněn, ježto Z. byl zletilý a svým předběžným vzděláním k výkonu příslušných prací schopný, ba přímo určený muž, který založil samostatnou domácnost, neměl takového jmění, aby z něho sebe i svou rodinu přiměřeně vyživoval a u kteréhož proto nelze předpokládati, že práce ty chtěl pro svého nevlastního otce konati zdarma, zvláště — což bylo žalobci též tvrzeno — když Antonín H. své sliby, že ho přijme do firmy, vždycky oddaloval a zdráhal se je uskutečniti takovým způsobem, aby Jan Z. starší mohl býti o tom přesvědčen, že se v dozírné době stane společníkem závodu. Rodinný vztah, na který odvolací soud klade největší váhu, nebyl tu tudíž takového rázu, aby vyloučil sjednání služebního poměru. Pokud odvolací soud vylučuje smluvní poměr zvláště z výpovědi svědka Arnolda K., jest důvodná výtku rozporu se spisy (§ 503 č. 3 c. ř. s.), neboť odvolací soud nepřihlíží k celkovému obsahu jeho výpovědi, zejména k tomu, že svědek sám nezjistil, že Jan Z. nebyl v služebním poměru k Antonínu H., nýbrž udal v podstatě jen to, že mu byl u firmy dotčený poměr popřen, a dále udal svědek, že mu bylo zamlčeno, že Jan Z. byl jmenován prokuristou, že mu nebyl hlášen jako ředitel, ani že má vlastní domácnost, a že kdyby se byl o těchto skutečnostech dověděl, byl by svědek zařídil pojištění z úřadu. Ani zevní forma, jakou byly zapisovány Z-ovy příjmy do knih firmy, nemá závažné důležitosti, neboť není vyloučeno, že ta forma byla zvolena jen z důvodů daňových a režijních úspor. Odvolací soud má tudíž mylně za to, že nezáleží na skutečnostech uplatňovaných žalobci ve sporu pro to, že tu byl sjednán mlčky služební poměr, a pro tento nesprávný názor (§ 503 č. 4 c. ř. s.) se v podstatě nezabýval odvolacími důvody neúplnosti řízení, nesprávného hodnocení důkazů a rozporu se spisy resp. převážnou částí uvedených výtek, což mu dovolání právem vytýká, a neučinil v těch směrech potřebná skutková zjištění (§ 503 č. 2 a 3 c. ř. s.). Zejména jest mylný názor odvolacího soudu (§ 503 č. 4 c. ř. s.), že mu jest odňato přezkoumání hodnověrnosti svědků a skutkového zjištění prvního soudu z jejich výpovědí učiněného, což prý vychází z ustanovení § 272 c. ř. s., neboť takový přezkum je sice odňat dovo-

lacímu soudu tím, že dovolací důvody jsou v § 503 c. ř. s. výčetmo uvedeny, nikoli však odvolacímu soudu, pro který neplatí podobná omezení (§ 467 č. 3 c. ř. s.), a k nejdůležitějším úkolům odvolacího soudu náleží právě přezkum hodnocení důkazů, a proto mu byly přiznány dalekosáhlá práva a povinnosti, aby mohl dostáti tomuto úkolu (§§ 488 a násl., § 498 c. ř. s.). Pokud tudíž odvolací soud vycházejí z tohoto mylného názoru, nevyřídil příslušné výtky odvolatelů, jde o vadnost řízení (§ 503 č. 2 c. ř. s.). Pro výše vytčené nedostatky není věc v příčině otázky pensijní povinnosti Jana Z. st. a náhradních nároků žalobců, vyvozovaných z opominutí přihlásiti jmenovaného k pensijnímu pojištění, zralá k rozhodnutí (§ 510 c. ř. s.) a musila býti vrácena odvolacímu soudu, aby po doplnění řízení znovu rozhodl.

Čís. 16210.

Proti žalobě hypotekární může se knihovní vlastník brániti jen takovými námitkami, které lze dovoditi z hypoteky samé nebo z právního důvodu hypotekární pohledávky, nikoli však námitkami, týkajícími se neplatnosti smlouvy, podle níž se stal formálně správný vklad vlastnického práva pro něho.

(Rozh. ze dne 17. června 1937, Rv I 2611/35.)

Žalobě, jíž se žalující O. záložna v P. domáhala na žalovaných Václavu a Anně J-ových, knihovních vlastnících nemovitosti zapsané v knihovní vložce č. 862, kat. území Ch., aby byli uznáni povinnými trpěti, aby se žalobkyně uspokojila pro svou pohledávku 19.885 Kč s příslušenstvím z nemovitostí zapsaných v dotčené vložce pod pol. C, vyhověly soudu v š e c h t ř í s t o l i c e, n e j v y š š í s o u d z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Jde o žalobu hypotekární, čelící proti žalovaným jako hypotekárním dlužníkům. Žalovaní doznávajíce, že byli v době vydání rozsudku soudu prvé stolice zapsáni v pozemkové knize jako knihovní vlastníci zatížené nemovitosti ve vložce 662 pro kat. území Ch., brání se proti řečené žalobě jen námitkou, že nenabyli vlastnictví k dotčené nemovitosti, ježto prý trhová smlouva, sjednaná o nemovitosti té mezi žalovanými jako kupujícími a Františkem K. jako prodávajícím, jest neplatná pro podstatný omyl, a že žalovaní již podali z toho důvodu žalobu o neplatnost uvedené trhové smlouvy, a to ještě před tím, než byla podána žaloba, o níž v souzené věci jde. Než tato jejich námitka nedostatku pasivní legitimace neobstojí. Na oprávnění knihovního věřitele domáhati se ze zastavené nemovitosti uspokojení hypotekární pohledávky na žalovaných jako na knihovních vlastnících nemá vlivu skutečnost, že žalovaní podali žalobu o neplatnost uvedené trhové smlouvy, jež byla základem knihovního převodu vlastnického práva s jejich předchůdce